

Motion till riksdagen

1985/86: Jo222

Rune Ångström m. fl. (fp)

Ökat stöd till det norrländska jordbruket

Jordbruket i Norrland arbetar under helt andra förutsättningar än i de södra och mellersta delarna av Sverige. Små brukningsenheter, hårt klimat och kargare jordar gör att avkastningen per odlad hektar blir mindre i Norrland än i det övriga Sverige. Undantaget utgörs av vissa specialodlingar, där de speciella norrländska förutsättningarna ger fullgod ersättning för odlarmödan.

Med den sämre avkastningen från de norrländska brukningsenheterna som argument har tid efter annan kommit synpunkter i den aktuella jordbrukspolitiska debatten som i stort gått ut på att det norrländska jordbruket borde läggas ned och att den svenska jordbruksnäringen borde koncentreras till de områden i Sverige där vi har de bästa förutsättningarna för ett högproducerande jordbruk. De speciella stödformer som finns för det norrländska jordbruket har också kritiserats från samma utgångspunkter.

Glädjande nog har det, trots denna kampanj mot det norrländska jordbruket, funnits en bred majoritet i riksdagen som insett betydelsen av ett livskraftigt norrländskt jordbruk och genom sina beslut upphävt en del av de konkurrensskillnader som finns mellan jordbruket i Norrland och övriga Sverige.

En historieskrivning om det norrländska jordbruket som omfattar tiden efter det andra världskriget visar dock att det tidvis varit svåra kriser i det norrländska jordbruket, då samhällsstödet varit av ytterst ringa omfattning. Under dessa tidsperioder har stora arealer norrländsk jordbruksmark lagts för fåfot, och verksamma jordbrukare har tvingats överge sin näring och söka sin nödvändiga försörjning i annan sysselsättning. Betydande belopp har också utbetalats av staten för att stimulera den avflyttning som blivit följden av denna politik.

Hela byar har lagts öde och det öppna odlingslandskapet har växt igen. Genom avfolkningen har underlaget för den nödvändiga samhällsservicen för dem som stannat kvar i bygden efter hand sviktat och som en sekundäreffekt ytterligare påskyndat avfolkningen. När vådorna av denna utarming av tidigare leende norrländska bygder framstått i en allt klarare dager har en sund motreaktion vuxit fram. Nu inser insiktsfulla samhällsplanerare och ekonomer att ett definitivt bottenläge för befolkningsutvecklingen på den norrländska landsbygden är nått och att det finns viktiga samhällsskäl för att stoppa ytterligare avfolkning. Ett viktigt instrument i en sådan process är utan tvivel en progressiv jordbrukspolitik för det norrländska jordbruket.

I sig självt har det norrländska jordbruket stor egenbetydelse. I ett eventuellt kris- eller krigsläge med en avspärning av Norrland behövs en betydande egen försörjningsgrad på det norrländska jordbruket. Jordbruket spelar fortfarande en stor roll för sysselsättningen och allmänt för en utvecklad regionalpolitik. Ur naturvårdssynpunkt är ett öppet norrländskt odlingslandskap en stor tillgång.

Värdet av närförsörjning av livsmedel har också uppmärksamrats i folkpartiets motion ang. totalförsvaret, där det står:

Livsmedelsförsörjningen är beroende av flera led. I akuta kriser och krig är det främst transporter och distribution som inger stor oro. Alltför stark koncentration av både förädling och lagring ger mycket stort transportberoende. I Norrland ger de stora avstånden särskilda problem, om under-skottsområden kräver nästan daglig varutillförsel. En ökad fredstida livsmedelslagring minskar beroendet av sårbara transporter. Mjölkproduktion och annan livsmedelsproduktion i landets norra delar har särskilt stor betydelse ur totalförsvarsynpunkt.

I den nyligen publicerade rapporten från den livsmedelspolitiska utredningen har dessa synpunkter särskilt beaktats och utredningen har bl. a. betonat betydelsen av ett framtida värdesäkrat s. k. Norrlandsstöd till jordbruket. Fler instrument bör dock tillföras jordbrukspolitiken för att det norrländska jordbruket skall överleva på minst nuvarande nivå, som anges som en målsättning i rapporten från nyss nämnda utredning.

Enligt vår mening finns det särskild anledning att beakta det norrländska jordbrukets betydelse ur sysselsättningssynpunkt. Tillgänglig statistik visar t. ex. att samhällskostnaden för att tillskapa nya arbetstillfällen inom jordbruket är mycket liten i jämförelse med vad liknande insatser kostar inom den tillverkande industrin eller inom den offentliga sektorn.

Från och med Värmland i söder till och med Norrbotten betraktas landet ur jordbrukssynpunkt som stödområde. I och med fastställelsen av 1977 års jordbrukspolitik beslöt en enig riksdag att ett särskilt Norrlandsstöd skall utgå. En utredning har föreslagit en revidering av detta, men förslaget har tyvärr ännu inte lagts som proposition av den nu sittande regeringen.

Utifrån 1977 års jordbrukspolitiska beslut liksom revideringsförslaget (Jo 1981: 04) är det angeläget att riksdagen kommer till ett ställningstagande som skapar sysselsättning och produktion inom det berörda området. Anledningen till detta kan enligt vår mening sammanfattas i följande fyra huvudresonemang.

1. *Familj jordbruk* bör vara målsättningen i landet som helhet och är för Norrlands del det enda tänkbara. Det innebär givetvis att kombinationen med skogsbruk fortfarande är en självklarhet för att man skall kunna uppnå lönsamhet och full sysselsättning på de gårdar som inte kan ge detta enbart från jordbruksdelen. Som kombinationsjordbruk med bl. a. rätt till statligt stöd och förvävrätt betraktar vi även sådana enheter som inte kan ge hela årsinkomster från nyss nämnda lösningar utan att någon eller några av familjemedlemmarna tar delar av sin inkomst från annat arbete. Familj jordbruken i Norrland är inte bara den ekonomiskt bästa lösningen för utövarna utan ett måste för att man skall kunna bevara en levande bygd

med ett förbättrat underlag för skolor, butiker, småindustri, kommunikationer m. m. Livaktiga enheter ger dessutom alla samhällsinnevånare en landsbygd med rika möjligheter till naturlig rekreation och friluftsliv.

2. *Inkomstlikställighet* fastställdes av en enig riksdag i 1977 års jordbruksbeslut. Detta innebär fortfarande att riksdagen skall aktivt arbeta för den målsättningen inom ramen för Norrlandsstödet.

3. *Beredskapsskålen* väger tungt vid en bedömning av jordbruksproduktionen i Norrland. Tyvärr måste vi räkna med att norra delen av Sverige, som är klämd mellan stora NATO-anläggningar i Norge och sovjetiska sådana i bl. a. Murmansk med världens största flottbas, kommer att drabbas av omfattande aktiviteter i beredskapssammanhang och, i värsta fall, krigshandlingar. Den från militärledningen uttalade oron för bristen på livsmedel i ett sådant läge bör tas på allvar. För närvarande producerar Norrlandsjordbrukarna ungefär vad som konsumeras i området, och med tanke på det anförda bör det av försvarspolitiska skäl vara en angelägenhet att produktionen hålls på en förhållandevis hög nivå. Enligt militära planer kan stora folkomflyttningar bli aktuella inom norra Sverige vid krigshandlingar. Detta innebär också att i beredskapen för landets försvar ingår kravet på bebyggelse och verksamt liv även i glesbygden. 1982 års försvarsbeslut innehåller t. o. m. särskilda skrivningar om satsningar på Norrland och livsmedelsproduktionen.

4. *Regionalpolitiken* innebär i stort att samhället vill medverka på olika sätt till att skapa sysselsättning även i de områden där glesbygd, långa avstånd och ett icke differentierat näringsliv har kunnat utvecklas. I detta arbete har jordbrukspolitiken varit ett verksamt hjälpmedel sedan 1977 med bl. a. en markant förnyring av jordbrukarkåren. Ekonomiskt sett har detta varit en mycket billig satsning för samhället och när det gäller arbetsplatskostnader helt konkurrensmässig med de industriella lokaliseringssatsningarna. En fortsatt utveckling på jordbrukssidan i enlighet med den som skett under senare år bör alltså, ur regionalpolitisk synpunkt, vara helt logisk.

Vi anser alltså att regeringen inte har fullföljt intentionerna när det gäller dessa frågor.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att den ekonomiska och produktionsmässiga målsättningen i 1977 års riksdagsbeslut fullföljs,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att de förslag som lagts av Norrlandsstödskommittén (Jo 1981: 04) snarast leder till riksdagsbeslut,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att det särskilda prisstödet till jordbruket i norra Sverige i den aviserade särskilda propositionen ges en sådan nivå att det norrländska jordbruket får en med jordbruksnäringen i övriga Sverige likvärdig lönsamhet,

4. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att innebörden av kombinationsjordbruk skall i första hand vara jord och skog, men att även annan kompletterande sysselsättning får räknas som del i den totala bedömningen vid lönsamhetsberäkningar för erhållande av förvärvstillstånd, lån och bidrag,

5. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att beredskapsskäl också bör utgöra motiv för en satsning på Norrlandsjordbruket och stöd till lokala industrier för förädling av livsmedel,

6. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att boende- och brukningsskyldigheten får en sådan utformning att det i första hand främjar produktionen i den aktuella bygden.

Mot. 1985/86
Jo222

Stockholm den 21 januari 1986

Rune Ångström (fp)

Ulla Orring (fp)

Sigge Godin (fp)

Karl Erik Eriksson (fp)

Britta Bjelle (fp)

Hans Lindblad (fp)